

Список використаних джерел

1. Інтернет – ресурс – [Актинідія: рецепти, лікувальні властивості та протипоказання \(supermg.com\)](http://supermg.com)
2. Велика Українська Енциклопедія – [Актинідія \(Actinidia\) — ВУЕ \(vue.gov.ua\)](http://vue.gov.ua)

УДК 582.7:634.7

ОСОБЛИВОСТІ КУЛЬТУРИ КИЗИЛ ТА ЇЇ ВИРОЩУВАННЯ В УМОВАХ СТЕПУ УКРАЇНИ

Бренюк А.Ю., здобувачка вищої освіти
Самойленко М.О., д-р с.-г. наук, професор
Миколаївський національний аграрний університет

Кизил, або дерен справжній, (*Cornus mas* L.) належить до родини кизилових (*Cornaceae* Bercht. Et J. Presl). Народні українські назви цієї рослини – дерен, деренка, дрінкове дерево.

Кизил – дуже давня культурна рослина, в Україні як культура відома з часів Київської Русі.

Запаси кизилу в природі дуже скоротилися. Сучасна роль кизилу в лісах незначна, а ареал має регресивний, реліктовий характер. До того ж, лісові форми кизилу недостатньо регулярно плодоносять, дають дрібні плоди, особливо в посушливі роки. Урожай становить 2,8–4,8 кг з куща, тимчасом як у культурі з однієї плодоносної рослини одержують від 15 до 100 кг.

Відомий в культурі упродовж багатьох століть, кизил наразі культивується мало. Лише в останні десятиліття відбувається відродження цієї чудової рослини [1].

Високий кущ, 2-5 м заввишки або невелике деревце з круглою кроною. Молоді пагони зеленувато-сірі, а старі вкриті сірою тріщинуватою корою. Листки супротивні від яйцеподібних до ланцетних (6-10 см завдовжки), зелені, цілокраї, сидять на коротких черешках, вкритих, як і пластинка, притиснутими волосками. Суцвіття зонтикоподібні. У кожному суцвітті 5-9 квіток, оточених спільною чотирилистою обгорткою. Квітки дрібні (до 10 мм у діаметрі), золотисто-жовті. Плід темно-червона (жовта або рожева) соковита кістянка (12-30 мм завдовжки), овальна або грушоподібна. Кісточка тверда, веретеноподібна, майже гладенька [2].

Кизил досить холодостійкий і може легко пережити зимові морози. Віддає перевагу більш прохолодним температурам, ніж більш теплим, і якщо вирощувати його в більш посушливому кліматі, він потребує постійного затінення і більш частого поливу, ніж в прохолодному кліматі.

Кизил зазвичай віддає перевагу добре дренованим ґрунтам зі слабкокислою реакцією. Деревця слід підтримувати у вологому стані, хоча вони

можуть переносити періодичні посушливі періоди після того, як приживуться. Багато видів віддають перевагу органічним ґрунтам, що може вимагати внесення компосту. Рясна мульча допомагає цим рослинам процвітати і в літню спеку, і в зимову холоднечу. Деякі сорти кизилу можуть рости на повному сонці. Однак більшість надає перевагу розсіяному сонцю і захисту від повного сонця більшими деревами[3].

Найкращі результати будуть досягнуті, якщо висаджувати кизил у поєднанні з більшими деревами, які створюють помірну тінь. У дикій природі кизил зазвичай зустрічається як підлісок, що росте під листяними породами дерев і соснами. Проблеми з ростом більш вірогідні в спекотних, сухих умовах. З іншого боку, посадка в густій тіні, швидше за все, призведе до поганого цвітіння.

Щодо підготовки ґрунту, дослідження показують, що оптимальний ріст досягається, коли викопана велика, широка посадкова яма і добре оброблений ґрунт для засипки. Треба, щоб верхня частина кореневої грудки знаходилася на одному рівні з поверхнею ґрунту. Потім засипають тією ж землею, яку витягли з ями, попередньо розбивши грудки і видаливши каміння та інше сміття. Кладуть органічний матеріал зверху в якості мульчі, а не в посадкову яму в якості добрива. Мульчування великої площі під деревом дозволить підтримувати рівномірний рівень вологи та ізолювати коріння від зимового холоду і літньої спеки. В ущільнених глинистих ґрунтах велика посадкова яма з пухкою засипкою має важливе значення для правильного укорінення рослин.

Достатня кількість води протягом перших двох вегетаційних сезонів може визначити, чи виживе кизил, чи загине. У посушливі періоди треба ретельно поливати один-два рази на тиждень. Однак занадто частий полив перенасичує ґрунт і може призвести до загнивання коренів.

Найпоширенішим комахою-шкідником на дорослих деревах кизилу є кизиловий п'ядун. Личинки короїда живуть у камбіальній зоні і можуть вбивати гілки або цілі дерева. Вони проникають у дерево через кору. Найкращою профілактикою є уникнення пошкодження кори за допомогою техніки [4].

Перший врожай кизилу приносять зазвичай з 7 років. Найкращі сорти дарують за сезон до 60 кг з рослини. Плоди кизилу збирають поступово, починаючи з вересня, орієнтуючись на їх якість та прояв насиченого, повного, темного кольору, характерного для сорту. Зривають ягоди злегка недозрілими, адже при повному дозріванні кизил втрачає транспортабельність [5].

Враховуючи усе вищезазначене, можна зробити висновок, що культура кизилу недооцінена і є перспективною для вирощування в зоні Степу України, адже це мало вибаглива рослина і площі її вирощування невеликі. Особливості вирощування кизилу мають досліджуватись й надалі, особливо використання добрив і їх вплив на продуктивність культури.

Список використаних джерел

1. Клименко С. Кизил звичайний (*Cornus Mas l.*) в Україні – цінна харчова і лікарська рослина. *"Ягідник"*. 2020. №3.

URL: <http://www.jagodnik.info/kyzyl-zvyčajnyj-cornus-mas-l-v-ukrayini-tsinna-harchova-i-likarska-roslyna/> (дата звернення: 02.03.2024).

2. Дерен звичайний. *Інформаційно-аналітична система "Аграрії разом"*. URL: [https://agrarii-razom.com.ua/plants/deren-zvyčajnyj#:~:text=Високий%20\(25%20м\),як%20і%20пластинка,%20притиснути%20волосками.](https://agrarii-razom.com.ua/plants/deren-zvyčajnyj#:~:text=Високий%20(25%20м),як%20і%20пластинка,%20притиснути%20волосками.) (дата звернення: 02.03.2024).

3. McAlpine L. Grow Dogwood Trees and Add Beauty to Your Landscape Almost Year-Round. *Better Homes & Gardens*. URL: <https://www.bhg.com/gardening/plant-dictionary/tree/dogwood-tree/> (date of access: 02.03.2024).

4. Growing Dogwoods. *Extension | UGA Cooperative Extension*. URL: <https://extension.uga.edu/publications/detail.html?number=C900&title=rowing-dogwoods> (date of access: 02.03.2024).

5. Климко М. Як виростити кизил та отримати рясний урожай: поради з догляду. *ZAXID.NET*. URL: https://zaxid.net/yak_virostiti_kizil_ta_otrimati_ryasniy_urozhay_poradi_z_doglyadu_n1573969 (дата звернення: 02.03.2024).

УДК 582.093:634.7:582.7

БІОЛОГІЧНІ ОСОБЛИВОСТІ ГОРОБИНИ ЧОРНОПЛІДНОЇ

Бондарчук Т.М., здобувачка вищої освіти
Самойленко М.О., д-р с.-г. наук, професор
Миколаївський національний аграрний університет.

Поширена на Поліссі, в північній частині Лісостепу, а також у Карпатах. Цю культуру вирощують по всій Україні, крім степових районів. Горобина чорноплідна росте в підліску або другому ярусі хвойних, мішаних, зрідка листяних лісів та лісових галявинах і узліссях [1].

Горобина чорноплідна або аронія - лікарська рослина, чагарник або невисоке дерево заввишки до 2 м, білий (іноді рожевий) колір, чорно-сині терпкі солодко-кислі ягоди. Цілющі властивості чорноплідної горобини добре вивчені, рослина знайшла своє застосування як в народній, так і в традиційній медицині. Найбільше аронія цінна високим вмістом вітаміну Р, якого в ягодах в два рази більше, ніж в чорній смородині (визнане джерело вітаміну Р), і в двадцять, Чим в лимонах або яблуках. Даний вітамін є ряд речовин-флавоноїдів (рутин, цитрин, кверцетин), в значній мірі знижують проникність судин, особливо в присутності великої кількості аскорбінової кислоти. У зв'язку з цим пацієнти, що приймають ягоди з лікувально-профілактичною метою, поєднують їх з іншими лікарськими рослинами, багатими на вітамін С,